

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

נושא החקר של עבודתי הינו השיר "יונתן" של יונה וולך.

מטרת החקר הייתה פיענוח המשמעויות המוצפנות בשיר מנקודות מבט שונות, בעיקר אלה הקשורות לקורות העם היהודי.

בחרתי את הנושא, משום שאני מאוד אוהבת שירה עברית בכלל ואת שירתה של וולך בפרט, והשיר "יונתן" היווה עבורי אתגר כי הוא סבוך, טרגי וקשה לפיענוח. תמיד תהיתי מיהו יונתן ומדוע הילדים מתעללים בו כך, והייתי סבורה שעבודה זו תספק מענה לשאלותיי. מזה שלוש שנים אני מצפה בקוצר רוח לכתיבת עבודה זו. הנחת היסוד של העבודה הייתה שגיבור השיר – יונתן, מייצג מספר זהויות, ביניהן יונתן המקראי ווולך עצמה.

בהמשך העבודה גיליתי כי יונתן לא מייצג רק שתי זהויות, אלא מספר זהויות היסטוריות שהן קורבנות החברה והאנושות. סקירת הספרות הסתמכה על מאמרים, ספרים וסרטים.

לחקר אישי שביצעתי ישנם שני חלקים. הראשון הינו ניתוח פרק בתנ"ך העוסק ביונתן המקראי, והשני הינו ניתוח השיר "יונתן" של רחל המשוררת.

העבודה התבצעה בידי נטע פלג גינזבורג תלמידת כיתה ט' בבית הספר עמק החולה, במסגרת קורס לעריכת עבודות חקר, מרכז מדע ודעת למחוננים במכללת תל חי, תשע"ד 2014.

תודה רבה לדניאלה שאול, מנחת הקורס, שעזרה לי בכתיבת העבודה במסירות, בחריצות וביסודיות לאורך כל הדרך.

יונתן / יונה וולך

אָנִי רָץ עַל הַגָּשֶׁר
וְהִילָדִים אַחֲרַי

יוֹנָתָן

הֵם קוֹרְאִים

קָצֵת דָּם

רַק קָצֵת דָּם לְקִנּוּחַ הַדְּבִשׁ

אָנִי מִסְפִּים לְחוֹר שֶׁל נֶעֶץ

אָבֵל הִילָדִים רוֹצִים

וְהֵם יִלְדִים

וְאָנִי יוֹנָתָן

הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֵאשֵׁי בַעֲנָף

גְּלִדְיוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֵאשֵׁי

בְּשָׁנִי עֲנָפֵי גְלִדְיוֹלָה וְאוֹרְזִים

אֶת רֵאשֵׁי בְּנֵי מְרֹשֶׁרֶשׁ

יוֹנָתָן

יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים

בְּאֶמֶת תִּסְלַח לָנוּ

לֹא תֵאָרְנוּ לְעֶצְמֵנוּ שְׂאֵתָה כָּזָה.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

יונה וולך, משוררת ישראלית, מהיוצרות העבריות החשובות, נולדה בשנת 1944 בכפר אונו ונפטרה מסרטן בשנת 1985, בהיותה בת 41. וולך היא סמל לשחרור השירה העברית מהפאתוס הציוני החגיגי ומהשפה השמרנית. בשנת 1966 פתחה יונה וולך את ספר השירים הראשון שלה – "דברים", בשיר "יונתן".

ספר השירים הראשון של וולך (1966)

מקומה של וולך בשירה העברית

מקסים גילן (1997) אומר כי בשנות ה-60, כשהשירה הציונית-לאומית הייתה הסגנון המקובל בארץ ואף אחד לא העז לכתוב בסגנון אחר, וולך הייתה למושג של השתחררות, הצלחה נשית וסמל של שירה נועזת. וולך הייתה סמל לשבירת כלים ומוסכמות וגם סמל למין. היא הייתה ההוכחה לכך שאפשר למרוד גם בתרבות, בהוויה, ובשירה. לילך לחמן (1994) מציינת כי וולך בראה עולם פרטי משלה, אשר חתר כנגד התזה האידיאולוגית הציונית ששררה במדינת ישראל בשנות הקמתה, שירתה של וולך התמקדה בעיקר בעולמה הפרטי ולא הייתה שירה לאומית-ציונית. לדבריה, וולך "הרעיש" את השירה העברית.

צפריירה לידובסקי כהן (2009) טוענת כי בשנות ה-60 בארץ כשמוסד השירה היה נוקשה והסכים לקבל רק שירה לאומית, וולך לא התקבלה ושני ספרי השירה הראשונים שלה לא זיכו אותה בשום הכרה בתחום הספרותי, למרות שכבר אז הייתה אהודה ומפורסמת. רק באמצע שנות ה-70 כשהטעם הספרותי בארץ החל להשתנות ולהתעניין ביצירות של משוררים לא קונבנציונליים, שירתה של וולך עברה למרכז.

נסים קלדרון (2009) מרחיב ואומר כי המהפך שעשתה וולך בשירה העברית הוא המעבר מהשירה הציונית-לאומית עם הפאתוס החגיגי שהייתה נהוגה בארץ באותה התקופה, לשירה בה הקול המדבר הוא קול של אדם אחד, שאינו מתיימר להיות אובייקטיבי. זהו קולו של היחיד בחברת ההמונים, שמנסה להיחלץ מן ההמון ולומר דבר משלו. כך הרגישה גם וולך, והיא פעלה בהתאם לרצונה.

החוקר טוען כי העיקר בשירתה, הוא הקוד שחוזר ביצירותיה. זאת מכיוון שהקוד שלה היה נחוץ בשנות ה-60 כאשר בעזרתו היא חוללה מהפך, וגרמה למעבר מהשירה הציונית-לאומית לשירה האישית שמבוססת על סובייקטיביות. ישראלים רבים השתמשו ב"קוד" של וולך ועיבדו אותו. מאחר ולא היו עוד משוררים שכתבו בסגנון של וולך באותה התקופה, קוראי העברית השתוקקו ל"קוד" שלה - לסגנון הכתיבה השונה, המובן-גלוי-סתום שלה. וולך הכניסה אל השירה הישראלית את השיגעון האישי, כמקור השיר, זה היה נחוץ ומשחרר באותה התקופה.

עולמה האישי

לחמן מציינת כי וולך בראה עולם פרטי אינדיבידואלי, וכי שירתה התמקדה בעיקר בעולמה הפרטי ובשילוב בין עולמה הפרטי לעולם הגדול. תמר משמר (1985) אומרת ששירתה של וולך מעמיקה בחקר הזהות. קלדרון טוען שפירוש החיים רק מתוך סובייקטיביות מביא להרס עצמי של היוצר ולהרס של הכתיבה. "אצל וולך האגו הפצוע צלל אל תוך עצמו", אומר קלדרון. וולך מקפידה לשמור על הפרטיות של עולמה האישי, עבורה "עולם פרטי" היה העיקר. היא ידעה היטב שעולם פרטי-לחלוטין תלוי בשני תנאים הכרחיים ובלתי ניתנים להשגה: כוח כל-יכול, וריבונות שאינך מתחלק בה עם אף אחד. לא במקרה וולך השתמשה במילה "בורא" בכמה משיריה, הוא יחיד ומיוחד - לא נולד לאחרים ולא יולד אחרים. הוא השולט בכל הצורות האפשרויות. המילה "אני" היא המילה הראשונה בשיר "יונתן", ועבור וולך ה"אני" הוא הבסיס לכול - היא התבטאה אך ורק מתוך ראייה סובייקטיבית.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

שפתה האישית

גילן טוען שוולך יצרה שפה משלה, הכניסה אותיות לטיניות לשירים בעברית ואף דמויות ממיתולוגיות ואגדות זרות ליצירות ישראליות. וולך הייתה לסמל כללי עבור החברה בתקופה ההיא – שלילית/חיובית, קורבן/תליינית, גבר/אישה, אונסט/אונסט ושחרור/כפייה. לחמן אומרת שתפיסתה של וולך הייתה פיתוחה של לשון השירה כלשון יומיומית, ושירתה מלאה באזכורים ובמילים בעלות משמעויות ייחודיות הנשענות על ביוגרפיה פרטית. משמר טוענת שעל ידי שימוש בעברית "החדשה" שוולך יצרה לעצמה - היא טשטשה את הגבולות בין המינים ובין אדם לזולתו. וולך מתחה את העברית עד קצה גבול האפשר ובמקום לתת למילים לשלוט בה – כמו שרוב המשוררים עושים, היא שלטה במילים ואף כופפה אותן כדי שיתאימו לצרכיה. משמר מסבירה שוולך רצתה שפה משוחררת מכינויי גוף, בדיוק כמו שהייתה מעוניינת בגוף עצמו – עירום, חשוף ונקי.

קלדרון קובע שכל שיריה של וולך כתובים בלשונה הפרטית.

בנוסף, הוא טוען שוולך סילקה את התחביר המקובל והמציאה תחביר משלה, או כפי שכינה אותו קלדרון: "בליל פרטי", כי כשהתחביר מקובל על כל הקוראים, יש להם מכנה משותף, מינימום של הסכמה. אך וולך לא רוצה הסכמה. היא רוצה טקסט יחיד ומיוחד השולט בכל הצורות האפשריות. היא רוצה לשלוט לבדה במוסכמות של התחביר העברי, לכן אין לקוראים הדרכה איך לחבר בין המילים, והיכן להפסיק. וולך לא מעוניינת להבהיר דבר לאף אחד. קלדרון מוסיף שוולך הביאה את לשונה האישית עד קיצוניות, שיוצרת אופי אחר של קריאה. לדבריו התחביר הסובייקטיבי הוא גם מלכודת.

הלית ישורון (2012) טוענת שוולך לא פחדה מהעברית, לא התבלבלה ממנה ולא עיבדה אותה. לדבריה וולך "שותה עברית מהברז, ישר, בלי כלים". עוד היא אומרת, שוולך למדה לדבר ברכות ובעדיניות רק בשנה וחצי האחרונות לחייה.

כתיבתה המיוחדת

קלדרון אומר שאם הסכנה הרגילה שלנו, היא שפרצופנו יימחק, וולך מוחה על כך. איש לא יימחה את פרצופה שבשיר, ואיש לא ימצא בנאליות בכתיבה המיוחדת שלה. כאשר וולך כותבת את שיריה בלשון השונה שלה, היא בעצם מבטיחה שכותב-השיר לא יימחק. את ראשו של יונתן רוצים לכרות בשני ענפי גלדיולה. האגו הפצוע שלה מתגונן מסכנת "המחיקה" בכך שהוא מסתתר בעולם חדש, פיזי, צבעוני.

החוקר קובע כי כל מי שקורא את וולך, כלי הקריאה והפיענוח שלו מושפעים ממנה.

חדרה של וולך

קלדרון נעזר במושג "חדרים" אותו הגדירה הלית ישורון. כל משורר יוצר מעין חדר לעצמו, בו הוא מתנתק מהלשון המקובלת ובורא לעצמו לשון חדשה. בחדר, עורך היוצר חשבון נפש עם עצמו, עם סביבתו ועם שפתו.

כאשר הלשון של המשורר היא לשון חדשה ואישית, ההתמודדות של המשורר עם עולמו מתקיימת באמצעותה בטריטוריה הפרטית שלו. כאן יש לו אומץ לחשוף פצעים, להסתגל אליהם ולעיתים הוא אפילו נהנה להתמודד איתם. קלדרון טוען כי בכך וולך עושה נפלאות, כי כל שיריה כתובים בלשונה הפרטית.

קלדרון קובע: "אי אפשר לחשוב על חדרים מבלי לחשוב על יונה וולך". לדבריו, וולך התחברה אל חדרים יותר ממשוררים אחרים, כי היה לה צורך בחללים סגורים. עבור וולך, הסביבה הייתה גורם שמפריע לאגו כאשר עליו לבנות עולם אישי משלו ולדבר מתוכו.

קלדרון מגדיר את וולך כמעצבת השירה העברית, מפני שהיא כתבה והתבטאה בסובייקטיביות קיצונית ואף עיוותה את העברית כדי שתכיל את הסובייקטיביות שלה. וולך היא הדוגמה הקיצונית ביותר לכתיבה בחדר סגור.

אך ברגע שבו הצורך בחדרים סגורים הפך לאובססיה, הדבר הוביל להרס השירה של וולך, עד כדי מחנק.

הפחד "להימחק" מלווה כמעט כל כותב. קלדרון טוען כי אחד הפתרונות שעוזרים להתעלם ולגבור על הפחד הזה, הוא להיזהר משירה בחדרים סגורים; כלומר להיזהר מכתבת שירה אישית-עד-שיגעון, עד כדי ויתור על התקשורת עם הקורא.

יורג'יניה וולך, מציאת המושג "חדרים"

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

יונה וולך

השיגעון של וולך

גילן טוען שבחברה יש הסכמה באשר לכך שוולך הייתה משוררת לאומית בריאה בגופה ובכפשה עד שהגיע הסם ו"גמר" אותה. אבל למעשה הם מייפים את האמת – וולך הייתה משוגעת. היא הייתה קורבן למלחמה שלקחה ממנה את אביה, קורבן לחברה נוראה שכבלה אותה ובנוסף לכך חלתה בסרטן. גילן קובע שאין פלא שנטרפה דעתה. קלדרון אומר שוולך לא שמעה על אנשים רגילים, וכי כתבה על התשוקות האישיות שלה שנבעו מחוסר איזון נפשי: מין, אלימות והרצון לחצות את הגבול שבין גבר לאישה. וולך כתבה מתוך השיגעון. לדבריו היה בזה אומץ, והיה בזה גם היגיון.

ההבדל בין שירתה המוקדמת לשירתה המאוחרת

לחמן טוענת כי בשירתה המוקדמת של וולך מתפרץ ה"אני" הפראי, נחשף לפנינו בביטחון ועומד במרכז, ולעומת זאת בשירתה המאוחרת נבלע ה"אני" ונמחקו פניו ואיתם גם סוד הנפש.

הבוטות והוולגריות בשירתה

משמר מציינת כי וולך לא היססה להשתמש בשפה גסה וקראה לאברים בשם העכשווי, היא לא חששה ואמרה בדיוק מה שרצתה לומר.

קהל הקוראים

קלדרון אומר ששיריה של וולך כתובים כך שעולמה הפנימי מגיע אליך. לכותבת אין צורך להבהיר את דבריה. הקורא מוצא בשיר משענת לשיגעון הפרטי שלו ולסבלו הפרטי שאינו חי בשלום עם מוסכמות ה"נורמליות". כך השיר מקבל ומאפשר אחד מן הצרכים הבסיסיים שלנו, להתקרב לצד האפל והמשוגע שבכל אחד מאיתנו. הוא מציין גם שבתקופה היא, הקוראים השתוקקו לסגנון הכתיבה המיוחד שלה, ולכתיבה האישית, כי קיימת בקהל תשוקה לשפת שירה שיש בה אישיות וסובייקטיביות חזקה. "וולך נתנה לתשוקה הזו ביטוי מדהים, משכר" אומר קלדרון. קלדרון אומר כי לא רק סבל ושיגעון פרטי מצוי בשיריה של וולך: "השדים האפלים והפיות הפלאיות קרובים כאן זה לזה".

את גדולתה של וולך ואת תרומתה לשירה העברית
החדשה אין למדוד אך בהקשר של שירת הנשים
בישראל, אלא לראותה כפורצת דרך אל עידן רעיוני
חדש הן בענייני שירה והן בענייני מוסר וחברה.

(צפריירה לידובסקי כהן 2009)

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

תבנית השיר

פרשנות ופיענוח

מנחם פאלק (2012) טוען שהשיר מורכב ובנוי "רבדים רבדים", דבר המאפשר פרשנויות רבות של השיר, ומשאיר מקום רב לאסוציאציות של הקורא. השיר משתמש בניגודים רבים ורומז על מאבקים שונים וטרגדיות.

קלדרון טוען ששיר של וולך כתוב בשפה של אדם אחד ויחיד. דבר זה מאפשר לקרוא אותו בדרכים רבות. כתיבה אישית מזמינה קריאה אישית. חוסר התחביר שבשיר מחייב כל קורא בקריאה אישית ופיענוח משלו. קלדרון אומר: "וולך לשה את העברית כך שאין קריאה 'נכונה' אחת לטקסטים רבים שלה."

קלדרון טוען כי ה"חידה" שבשיר היא אישית מאוד וכל קורא שואל את עצמו עד כמה היא מכוונת אליו; עד כמה כדאי לו לנסות לפענח את החידה.

קלדרון אומר כי בשיר ישנן צורות אפשריות רבות, רבות כמספר הקוראים.

העדר פיסוק וחריזה

פאלק טוען כי היעדר הפיסוק בשיר בולט, ועל כן "השיר הופך למעין חתיכה אחת, המתחילה בריצה". חוסר הפיסוק מוביל לקריאה רצופה של השיר ולזרימה מהירה של האירועים. עקב הזרימה המהירה, עוצמת האירועים נחבאת מתחת לפני השטח.

אין בשיר חריזה, הוא תוסס ויש בו זרימה ומצלול (כל האמצעים המבוססים בעיקר על צליל של מילה או מילים ולא על משמעותן) כדי לא לפגוע ברצף האירועים. הדימויים בונים תמונה ברורה שניתן לציירה ממש: גשר; ריצה; דם ודבש; ענפים וגלדילות; ראש עטוף בנייר מרשרש.

לתמונה מצטרף גם הצליל של המילים דם ודבש ונייר מרשרש.

לחמן טוענת כי האפשרויות הלשוניות בשיריה של וולך, כגון: מבנה שיר שונה, משפטים מבולבלים ועוד, הן שתורמות לתהליך הבנייה והפירוק של ה"אני" שמתרחש בשיריה, כל פעם מחדש.

קלדרון טוען שוולך לא מעוניינת לבחור ולשים סימני פיסוק, מפני שהיא לא מעוניינת להבהיר שום דבר לקורא. היא שומרת על הפרטיות של עולמה.

מהלך השיר

פאלק מציין כי נבנית כאן דמות קורבנית: מיונתן, דרך גוליית ובסוף ברמיזה לישו. אולי נבנה כאן גם צד פמיניסטי של קורבן.

השורה האחרונה: "לא תארנו לעצמנו שאתה כזה" קשה מאוד לפירושו. פאלק תוהה מה הכוונה במילים "אתה כזה"? האם במילים "אתה כזה" הכוונה היא לקורבן, כמו יונתן? כמו גוליית, ישו, או הנשים? אולי כולם ביחד? בסוף משחק הילדים מגיעים להתפכחות, להבנה שיונתן הפך למספר דמויות שונות המגלמות את קורבן המשחק, קורבן הילדים וקורבנה של האנושות.

לחמן אומרת ששירתה של יונה וולך מאפשרת לנו לבחון את העצמי באמצעות המעברים בין האני לאחר, החוץ והפנים והפרדת הגוף והנפש. בשיריה מתרחש תהליך בריאה ופירוק של ה"אני" והוא מעין חדר מראות גדול המפצל את האני לאלף תדמיותיו. ה"אני" בשיר זה עבר תהליך של פירוק ובנייה.

”

אם כן, מפרשנות לפרשנות,
מרובד לרובד, נבנית דמות הקורבן:
מיונתן, דרך גוליית וכלה ברמז
לישו. ואולי ייתכן שנבנה כאן גם
רובד פמיניסטי של קורבן.

“

(מנחם פאלק, 2012)

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

זהותו של יונתן

השם

פאלק מציין כי בשיר ארבעה חלקים שכולם מתחילים בשם יונתן: הראשון מתחיל בשם השיר, "יונתן", המכניס אותנו לתנועה המהירה של השיר; השני, מתחיל במילה יונתן, בשורה 3, ועוסק בדם; השלישי המתחיל במילים "ואני יונתן" בשורה 10, העוסק בכריתת הראש והרביעי המתחיל במילה יונתן, ארבע שורות מהסוף, ובשורה שאחריה שוב מופיעה המילה יונתן, ומסיימת את השיר בבקשת הסליחה ממנו. ארבעה מעגלים מסביב לגיבור - שלבים בחייו של יונתן או חייה האישיים של וולך.

גילו של יונתן

פאלק טוען שישנם רמזים לכך שיונתן מבוגר יותר מן הילדים: "והם ילדים".

קשר ליונתן המקראי

פאלק אומר שהרמז הגדול ביותר בשיר הוא יונתן התנ"כי (בעיקר שמואל א' פרקים י"ג-י"ד). יונתן לא זכה למלוך מאחר ואביו הפסיד את המלוכה, דוד הוכתר למלך, ובדרך נעזר בתחבולת חברו יונתן - זריקת הקשתות.

כריתת הראש שמתבצעת בשיר מזכירה מיד את כריתת הראש של גוליית בידי דוד. פלאק התרשם שיונתן הוא שהופך כאן לגוליית שכורתים את ראשו, אך כאן אינו גיבור אלא אדם פחדן שמסכים אך ורק לחור של נעץ.

ישורון (2013) מציינת כי נדיר למצוא כל כך הרבה חיצים הנשלחים הלך ושוב מן הזמן התנכ"י אל ההווה, הדבר קיים בשיר זה, כשכל שורה עוברת מפה לשם - מספר 'שמואל' לספר 'דברים'. יונתן בן המלך שטבל את קצה מטהו בדבש, חוזר ומופיע כיונה-יונתן ילד-ילדה, שמסכים לחור של נעץ.

קשר לנצרות

פאלק אומר כי קורבן הדם ועריפת הראש לא מאפשרים להתעלם מהצד הנוצרי שבעניין. בנוסף בהמשך עבודה זו מופיעה טענת פלאק, כי גם חור של נעץ הוא מוטיב המסמל נצרות. ישורון אומרת כי בראיון שערכה אמרה לה וולך: "היה ישו ואחריו צריכה הייתה לבוא יונה". ישורון מסיקה ממשפט זה, כי אלוהים הינו הצלע השלישית במשולש יונתן והילדים. בנוסף, בהמשך עבודה זו מופיעה טענת ישורון, כי גם הגלדיולה היא מוטיב המסמל נצרות.

יונתן כהומוסקסואל

פאלק מציין כי בתנ"ך יש רמזים על היחסים הקרובים בין יונתן לדוד: "נעמת לי מאוד נפלאותה אהבתך לי מאהבת נשים", (שמואל ב' פרק א' פסוק כ"ו).

פלאק מציין את המתח המיני שלטענתו מלווה את השיר כולו: משחקי הכותב/כותבת, יונתן שניתן לחשוב שהוא הומוסקסואל לפי הסיפור המקראי, החור של הנעץ, הדם, המטה וטעימת הדבש, הגלדיולה שעלי הכותרת שלה הם סמל מין נשי והשורה האחרונה בשיר "לא תארנו לעצמנו שאתה כזה" - מהותו הנשית ונטייתו המינית של יונתן מתגלה עקב הרמזים המיניים.

הברייחה והתפיסה

פאלק אומר שיינתן שיונתן ברח מהוריו כאשר נזכר בדבריהם, ולאחר מכן ברח מהילדים עד שנתפס, או אולי ברח מעצמו ולכן הוא מקריב את ראשו.

נכנע?

פאלק מציין כי באמצע השיר נאמר: "אבל הילדים רוצים / והם ילדים / ואני יונתן... משמע, יונתן נכנע כדי לספק את רצונם של הילדים, מכיוון שהוא המבוגר.

יונה-יונתן

פאלק טוען שישנם שירים רבים של וולך בהם היא דוברת בלשון זכר, כמו בשיר שלפנינו. השיר נכתב בגוף ראשון, מפי הגיבור יונתן. פלאק קובע כי השימוש בלשון המין הנגדי מחייב את הקוראים לחשוב מיד על המשוררת בלשון זכר - זהו עוד היפוך בשיר ולא רק מתוך ההרגל לכתוב בלשון זכר, אלא מתוך כוונה לעטות את דמות המין הנגדי ובכך להגביר את המתח המתפתח בהמשך. בנוסף הוא אומר כי ניתן להתייחס לשם יונתן כשם הזכרי של יונה, שמה הפרטי של הכותבת. דבר זה מגביר את ההתייחסות לשיר כאמירה וחוויה אישית של וולך, ומתקשר גם להתייחסויות המיניות שבו וגם לתפיסת הקורבן בשיר.

קלדרון טוען כי השם "יונתן" הוא צורתו הגברית של שמה של וולך - יונה, וכי יונתן שבשיר הוא אכן וולך עצמה.

בהמשך עבודה זו, מופיעה טענתה של ישורון, שהדם שנשפך בשיר - דמו של יונתן, יכול להיות גם דמה של יונה וולך.

התגובה להתעללות

קלדרון אומר שהשיר של וולך הוא צעקה, היא חשבה שאין לעבור בשתיקה על המעשים והדברים שעוללו לה.

"יונתן" - זן התפוח, אשר נכרת ונאסף - נארו בנייר מרשרע, ומבל בדבש בכרכה וקינח בראש השנה וננעץ על מקל דגל שמחת תורה,

לצד הנעצים המחברים את דגל הנייר למקל...

(ד"ר לינה ארנון 2007)

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

הילדים

היחסים בין יונתן והילדים

פאלק אומר שהמתח בין ה"אני" לבין הילדים נמשך לאורך כל השיר. "הם רוצים קצת דם, לקינוח הדבש והוא מוכן לחור של נעץ בלבד", מפני שהוא המבוגר והוא מרגיש שעליו לספק את רצונם.

המרדף

פאלק אומר שהילדים רודפים אחרי יונתן כדי להעניש אותו. בסיפור המקראי, יונתן טועם את הדבש בעזרת קצה המטה שלו ובכך מבצע חטא שאינו מודע למהותו, ונענש עליו. גם בשיר נענש יונתן, ללא סיבה מוצדקת.

ישורון אומרת כי מהמרדף של הילדים אחר יונתן עולה ריח של לינץ'.

סליחה?

ישורון אומרת שהשיר מסתיים בבקשת מחילה מפי הילדים שהקיזו את דמו של הקורבן, תוך כדי שהם מקדשים אותו "יונתן, באמת תסלח לנו, לא תיארנו לעצמנו שאתה כזה".

זהות הילדים

פאלק מסיק כי במשחק הילדים מול יונתן, אלו ילדי הפלישתים שרודפים אחרי יונתן – בניגוד לסיפור המקראי בו יונתן הוא זה שמכה בפלישתים.

מה הנוק?

ישורון טוענת כי לאורך כל השיר צצות שאלות שמפירות את שלוות הקורא, כגון: איזו מציאות מוצפנת בו? מה עשו ביונתן? מה הילדים עוללו לו? מה הם ביצעו בו? ישנם ילדים רבים ויונתן הוא אחד. ישורון אומרת כי המשפט "כי הם ילדים ואני יונתן" שלמעשה מנסה להסביר במעורפל, הוא משפט משמעותי ורב כוח, אשר צובט את ליבה ואת ליבו של כל קורא בכך שהוא מחזיר אותו לשנות חייו המוקדמות, לימים שבהם התעללה בו חבורת ילדים.

רצון הילדים

פאלק טוען שהילדים רוצים "קצת דם" – הם רוצים את יונתן כקורבן, כפי שקרה ליונתן התנ"כי, ואינם מסתפקים בחור של נעץ. הם יבואו על סיפוקם רק לאחר שיכרתו את ראשו של יונתן. פאלק סבור כי הילדים בשיר רוצים את דמו של יונתן, כדי לקנח בדבש.

ישורון טוענת כי הילדים רוצים את דם הקורבן, שאולי הוא דם היונה, או דם הבתולים.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

דימויים בשיר

משמעות הגשר בשיר

פאלק מציין כי יונתן רץ על הגשר, שמסמל חיבור או הפרדה בין צד אחד לצד שני, וכאן הגשר אינו עוזר ליונתן ואינו מפריד בינו לבין הילדים. פאלק תוהה בנושא המטאפורות בשיר: "אני רץ על הגשר", האם זהו גשר אמיתי, סמלי או גשר למעבר לעלילת השיר?

"דם לקינוח הדבש"?

פאלק אומר שהילדים רוצים "קצת דם" – הם רוצים את יונתן כקורבן, כפי שקרה ליונתן התנ"כי. הדם, לדבריו, אמור להשלים את ארוחת הדבש, בדומה לסיפור המקראי, בו יונתן טועם מהדבש ונענש על כך כאשר דמו נשפך בקרב בגלבו. וולך מזדהה עם יונתן, היא הקורבן, והיא עושה מה שביכולתה כדי להקטין את עונשה - עד לחור של נעץ. הילדים לא מסתפקים במעט הדם ועל יונתן להקריב את ראשו. אולי המשוררת הייתה מוכנה להקריב מעט דם, אך רודפיה יבואו על סיפוקם רק לאחר כריתת ראשה. ייתכן שיש כאן רמיזה למאבקיה של וולך במסד הספרותי ורצונה להתקבל אליו. הילדים רוצים דם לקינוח, הדם מגיע מאברי הפנים בגוף, ואינו מאכל, וודאי שלא קינוח שמתחבר לדבש שהיה עיקר האוכל. לדברי פאלק, כאן מושג האוכל נפגש עם מושג האנטומיה. ישורון מציין כי "דם לקינוח הדבש" הוא גם הדם לקינוח יחסי מין.

"חור של נעץ"?

פאלק מציין ש"חור של נעץ" רומז למסמרים בצלב של ישו.

"ניר מרשרש"?

פאלק מציין שראשו של יונתן נארז בנייר מרשרש והמילה מרשרש היא תצליל (מילה שצלילה מחקה את משמעותה) והיא מהדהדת לנו באוזן (שומעים מעין רשרושים).

אריזת ראש?

פאלק חושב שאולי זו מטונימיה (מטאפורה הממחישה מושג מסוים על ידי החלפתו במושג אחר הקרוב אליו בזמן ובמקום), כי לא אורזים ממש את הראש, אלא דברים המסמלים את הראש. אולי זהו ראש המסמל את יונתן כולו, אולי את ראש הכותבת, אולי זה הראש הכותב שירים. ישורון אומרת שהיא קוראת את השיר "יונתן" כשיר מזבח. היא טוענת שכאשר הילדים כורתים את ראשו של יונתן בענף גלדילה ואורזים אותו בנייר מרשרש, הם הופכים אותו לטוטם, וראשו הכרות עולה לדרגת קדושה. אין פה ולו טיפה של רחמים עצמיים שלדבריה של ישורון לא מופיעים לא בשירתה של וולך ולא באופייה. לחמן אומרת שפירוק הגוף הוא מעין טקס / פולחן שמסמל את ניפוץ המוות והסגת הגבול שבין האני לאחר, והוא פורץ את הגבולות בין ה"אני" לעולם. "כך", טוענת לחמן, "מועברות אלינו תחושות של כאב ואימה, אך גם חוויה של לידה – זהות, באמצעות ראשו הכרות של יונתן". עוד היא טוענת, שעל ידי לקיחת איבר שנתפס כ"חיי", כגון: ראש, לב או פנים, ניתן כביכול לשמר את התת-הכרה – את ה"אני" הפנימי. לכן אריזת ראשו הכרות של יונתן בנייר מרשרש תורמת להמשך קיומו של ה"אני" הפנימי.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

גלדיולה

ענף גלדיולה?

פאלק מציין כי "וולך ידועה כמשוררת השולטת היטב במשחקי לשון, אזכורים ושירי-משחק", וכאשר אנו מודעים לכך עולה בנו הצורך לחשוב על שיר הילדים "יונתן הקטן". יונתן שרץ בבוקר אל הגן, מטפס על עץ וקורע את מכנסיו. פאלק טוען כי גם בשיר של וולך יונתן רץ, ענפי הגלדיולה מחליפים את העץ, והם ה"אשמים" במה שקרה ליונתן. זהו עוד אחד מן ההיפוכים הרבים בשיר, כי כמו שטען פאלק מקודם – יונתן הוא המבוגר כאן.

כריתת הראש

פאלק קובע שכריתת הראש היא סמלית, הרי לא כורתים ראש בעזרת ענף. זהו משחק ילדים שנבנה על ענף הגלדיולה.

סייפן

פאלק מציין כי המילה גלדיולה מזכירה במקצת את המילה גלדיאטור שגם היא מתאימה כאן. בנוסף הוא אומר, שגלדיולה נקראת בעברית סייפן, וסייפן = חרב, וגם מילה זו מתאימה בהחלט לסיטואציה המתוארת בשיר. פאלק טוען כי וולך ידעה את המונח העברי לגלדיולה, אך השתמשה בכוונה במונח הלועזי כדי לזכות במגוון רחב יותר של משמעויות: גלדיאטור, סייף ופרח.

גלדיולה כפולה

פאלק מציין כי אם מסתכלים מנקודת מבט נוצרית, ייתכן ששני ענפי הגלדיולה הם בעצם דימוי לשני המוטות המרכיבים את הצלב של ישו. גם ישורון מציינת כי ישנו דמיון בין ענף הגלדיולה לעמודים המרכיבים את הצלב עליו נצלב ישו.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

שמואל א' פרק י"ד

ניתוח הפרק המקראי

בפסוקים אלו מסופר ששאלו השביע את העם בעת המלחמה בפלישתים. השבועה אמרה שאין לאכול דבר – ומי שיאכל מות יומת. יונתן בנו של שאול שהלך בלי להודיע עם נושא כליו, לא שמע על השבועה של אביו ושלח את קצה מטהו ליערת הדבש וטעם, הדבש היה לו טעים להפליא וגרם לעיניו לנצוץ. לפתע הגיע איש מן העם וסיפר ליונתן על שבועת המלך. יונתן שכנע את האיש כי הדבש האיר את עיניו והחזיר בו מרץ, וכי המזון הינו דבר חשוב ומחזק – בייחוד בעת המלחמה. ביום ההוא לחמו בני ישראל בפלישתים וכתוצאה מכך נחלשו והתעייפו. בני ישראל לקחו את השלל – צאן ובקר, שחטו אותם שחיטה לא כשרה ואכלו לשובע. בפסוק ל"ב כתוב: "ויאכל העם, על הדם", ומכאן הגיע הביטוי **בשיר של וולך: "דם לקינוח הדבש"**, משום שלאחר שיונתן טעם מן הדבש, בני ישראל קינחו בצאן ובבקר ששחטו בשחיטה לא כשרה – בדם.

בהמשך הפרק, נודע לשאול כי העם חטא - שחט צאן ובקר ואכל לשובע ועוד בשחיטה שאינה כשרה. שאול הבין כי בני ישראל בגדו והפרו את השבועה. שאול ביקש שיפיצו בקרב העם: שכל איש ייקח את השור שלו, או את הכבש שלו ויבוא עמו אל המלך, כדי לשחוט אותו ולאכול אותו וכדי לא לחטוא לאלוהים ולאכול את ה"דם" (לאכול את החזיה שנשחטה באופן לא כשר). שאול החל לבנות מזבח לאדוניו.

המלך הודיע לכל, כי בלילה ילכו בני ישראל להרוג את הפלישתים ואת שללם לבוז, ובני ישראל הסכימו ואמרו: "כל הטוב בעיניך עשה". הלך שאול לשאול את אלוהים, האם הוא ייתן את הפלישתים ביד ישראל וייתן להם את הניצחון, אך אלוהים לא ענה לו.

המלך פנה אל העם ואמר: כל העם גשו הלום, ראו מהו גודלו של החטא אשר עשיתם, אם גם בני יונתן חטא, מות יומת. כל העם השתתק.

ברגע שמצא שאול את יונתן, הוא שאל אותו: יונתן הגד נא לי מה עשית?
ויונתן השיב לו: טעום טעמתי דבש בקצה המטה אשר בידי, אני אמות.

אביו ענה לו: יונתן מות תמות.

פנה העם אל שאול ואמר: לא אל תיתן ליונתן למות! הוא אשר עשה את הישועה הגדולה הזו בישראל. אין לתת אפילו לשערה אחת מראשו ליפול ארצה.

"ויפדו העם את יונתן, ולא מת".

ואיש-ישראל נגש, ביום ההוא; ויאָל שאול את-העם לאמר, אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר-יֹאכַל לֶחֶם עַד-הָעֶרֶב וְנִקְמְתִי מֵאִבִּי, וְלֹא-טַעַם כָּל-הָעֵם, לָחֶם. { ס } כֹּה וְכָל-הָאָרֶץ, בָּאוּ בַיָּעַר; וַיְהִי דָבַשׁ, עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה. כֹּו וַיָּבֵא הָעָם אֶל-הַיָּעַר, וַהֲנִיחַ הַלֵּךְ דָּבַשׁ; וְאִין-מִשִּׁיגָּ? דוּ אֶל-פִּי, כִּי-יָרָא הָעָם אֶת-הַשְּׂבֻעָה. כִּז וַיּוֹנְתָן לֹא-שָׁמַע, בְּהַשְּׂבִיעַ אֲבִיו אֶת-הָעָם, וַיִּשְׁלַח אֶת-קֶצֶה הַמֶּטֶה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וַיִּטְבַּל אוֹתָהּ בַּיָּעֶרֶת הַדָּבַשׁ; וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל-פִּי, וּתְרֵאנָה (וּתְאָרְנָה) עֵינָיו. כח וַיַּעַן אִישׁ מִהָעָם וַיֹּאמֶר, הַשְּׂבֻעַ הַשְּׂבִיעַ אֲבִיךָ אֶת-הָעָם לֹאמֹר, אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר-יֹאכַל לֶחֶם, הַיּוֹם; וַיַּעַף, הָעָם. כט וַיֹּאמֶר, יוֹנָתָן, עֲכָר אֲבִי, אֶת-הָאָרֶץ: רֹאוּ-נָא, כִּי-אָרוּ עֵינַי--כִּי טַעַמְתִּי, מֵעַט דָּבַשׁ הַזֶּה. ל אָף, כִּי לֹא אֲכַל אֶכַל הַיּוֹם הָעֵם, מִשְׁלַל אֲבִי, אֲשֶׁר מִצָּא: כִּי עָתָה לֹא-רָבַתָּה מִכָּה, בַּפְּלִשְׁתִּים. לא וַיִּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא, בַּפְּלִשְׁתִּים, מִמְּכֹמֶשׁ, אֲזִלְנָה; וַיַּעַף הָעָם, מֵאֵד. לב וַיַּעַשׂ (וַיַּעַט) הָעָם אֶל-שֵׁלל (הַשְּׁלָל), וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ-אֶרְצָה; וַיֹּאכַל הָעָם, עַל-הַדָּם. לג וַיִּגִּידוּ לְשָׂאוּל לֹאמֹר, הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לַיהוָה לְאָכַל עַל-הַדָּם; וַיֹּאמֶר בְּגִדְתֶם, גְּלוּ-אֲלֵי הַיּוֹם אֲבֹן גְּדוֹלָה. לד וַיֹּאמֶר שָׂאוּל פְּצוּ בָעַם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שֹׁרוֹ וְאִישׁ שְׁנִי, וַיִּשְׁחַטְתֶּם בָּזָה וַאֲכַלְתֶּם, וְלֹא-תַחֲטְאוּ לַיהוָה, לְאָכַל אֶל-הַדָּם; וַיִּגִּשׁוּ כָל-הָעָם אִישׁ שֹׁרוֹ בְּיָדוֹ, וַיִּלְכְּוּ-וַיִּשְׁחֲטוּ-שָׁם. לה וַיָּבֹן שָׂאוּל מִזְבֵּחַ, לַיהוָה; וְאֵתוֹ הַחֵל, לְבָנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה. { פ }

לו וַיֹּאמֶר שָׂאוּל נִרְדָּה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים לִלְחֹם וְנִבְזָה בָהֶם עַד-אוּר הַבָּקָר, וְלֹא-נִשְׁאַר בָּהֶם אִישׁ, וַיֹּאמְרוּ, כָּל-הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה; { ס } וַיֹּאמֶר, הַכְהֵן, נִקְרָבָה הַלֵּם, אֶל-הָאֱלֹהִים. לז וַיִּשְׁאַל שָׂאוּל, בַּאֱלֹהִים, הָאֲרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים, הַתְּתַנֵּם בְּיַד יִשְׂרָאֵל; וְלֹא עָנְהוּ, בַיּוֹם הַהוּא. לח וַיֹּאמֶר שָׂאוּל--גִּשׁוּ הַלֵּם, כָּל פְּנוֹת הָעָם; וּדְעוּ וְרֹאוּ--בַּמָּה הִיִּתָּה הַחֲסָאֵת הַזֹּאת, הַיּוֹם. לט כִּי חִי-יְהוָה, הַמּוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל--כִּי אִם-יִשְׁנֹנוּ בַּיּוֹנְתָן בְּנֵי, כִּי מוֹת יָמוּת; וְאִין עָנְהוּ, מִכָּל-הָעָם. מ וַיֹּאמֶר אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֹבֵר אַחַד, וְאֲנִי וַיּוֹנְתָן בְּנֵי, נִהְיֶה לְעֹבֵר אַחַד; וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל-שָׂאוּל, הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה. { ס } מֵא וַיֹּאמֶר שָׂאוּל, אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל--הֲבָה תָּמִים; וַיִּלְכַּד יוֹנָתָן וְשָׂאוּל, וְהָעָם יָצְאוּ. מב וַיֹּאמֶר שָׂאוּל--הַפִּילוּ, בִּינִי וּבִין יוֹנָתָן בְּנֵי; וַיִּלְכַּד, יוֹנָתָן. מג וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל-יוֹנָתָן, הַגִּידָה לִּי מָה עָשִׂיתָ; וַיַּגֵּד-לוֹ יוֹנָתָן, וַיֹּאמֶר טַעַם טַעַמְתִּי בַקֶּצֶה הַמֶּטֶה אֲשֶׁר-בְּיָדִי מֵעַט דָּבַשׁ--הֲנִינִי אָמוּת. { ס } מד וַיֹּאמֶר שָׂאוּל, כֹּה-נַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵף: כִּי-מוֹת תָּמוּת, יוֹנָתָן. מה וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל-שָׂאוּל, הַיּוֹנְתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בַּיִשְׂרָאֵל--חֲלִילָה חִי-יְהוָה אִם-יִפֹּל מִשְׁעַרְתֵּי רָאשׁוֹ אֶרְצָה, כִּי-עַם-אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה; וַיִּפְדוּ הָעָם אֶת-יוֹנָתָן, וְלֹא-מָת.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

פירוש השיר

בית ראשון -

מרחוק נשקפת דמות ענוגה,
נער רך ועדין בבגדים מהודרים;
הוא נאמן ולא נטש את חבריו בעת צרה,
ובקרוב לחם באומץ ולא נסוג לאחור.

בית שני -

עליך למות יונתן?
כמה עגומים ולא הוגנים חייו ודרכו של אדם
בעולם הקשה הזה!
עלינו לשלם בחיינו - למות
על מעט הדבש שטעמנו.

יונתן / רחל בלובשטיין

מַבְעַד לְדֹק מְרַחֵקִים – צֶלֶם עָנֵג,
נֶעַר רַךְ בְּתִלְבָּשֶׁת-הַדֶּר; ;
לֵב-אֲמוּנִים, לֹא נִטַּשׁ רַע בְּצָר.
וּבְקֶרֶב אַחֹר לֹא נִסּוּג.

וְעַלֶיךָ לְמוֹת יוֹנָתָן? ... מָה עָגוּם
נִתִּיב אָדָם בְּעוֹלָם הַזֹּעִים!
עַל כָּלָנוּ בְּמַחִיר חַיִּים לְשֵׁלֶם
אֶת מְעַט הַדְּבֶשׁ הַטְּעוּם.

ניתוח

השיר מדבר על יונתן המקראי.

בבית הראשון המשוררת מתארת את יונתן כנער ענוג ורך, לבוש הדר, אדם נאמן לחבריו וכלוחם אמיץ. יונתן הפך לסמל למוות בגיל צעיר. בימינו מדמים את החיילים הצעירים שנופלים במלחמות ישראל, ליונתן המקראי. הוא ידע שגזר דינו נקבע מראש והלך אל מותו. נשאלת השאלה: מדוע רחל מציגה את יונתן כנער טהור וענוג, למרות שהיה איש צבא ולוחם קשוח?

בבית השני, המשוררת מביעה את דעתה על החיים בעולמנו. המשוררת מתקוממת על כך שאנו חיים בעולם לא הוגן, בו על כל מעשה קטן שאנו עושים בטעות או בלא ידיעה, אנו נאלצים לשלם מחיר כבד מאוד – במקרה של יונתן, מוות.

משמעות משפט זה היא שלמעשה, על כל הנאה קטנה שהיא לא בהכרח חטא – הלא יונתן בסך הכל טעם קצת דבש, אנו משלמים ביוקר.

יש להניח שרחל מגוננת על יונתן ומספידה אותו, מאחר והיא מזדהה איתו. היא למעשה מתארת כאן את עצמה – רחל היא יונתן. היא נפטרה בגיל צעיר ממחלת השחפת, ובמשך כל חייה ידעה שהיא עומדת למות בגיל צעיר, אך לא יכלה לשלוט בדבר – בדיוק כמו יונתן, שידע שנגזר דינו למות ולא יכול היה להתחמק מגזר הדין.

מן הכתוב עולה שגם המשוררת נתקלה בקשיים ומכאובים רבים.

רחל מתמרמת על כך שבחברה הנוקשה בה אנו חיים, גם אנשים טובים וענוגים שלא עשו רע כל חייהם, נאלצים לשלם מחיר כבד, להיענש ולסבול בגלל טעות קטנה – גם אם לא הייתה בכוונה תחילה. משיר זה עולה המסר, שאפילו על חטא קטן שאנו מבצעים עלינו לשלם ביוקר ודבר לא יחוס עלינו – גזר הדין שלנו כבר נקבע ודבר לא ישנה אותו.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

עבודה זו דנה בשיר "יונתן" של יונה וולך ובודקת אותו מול נרטיבים מתחום התרבות היהודית, תוך התייחסות להשפעתה של וולך על השירה העברית.

הטענה המרכזית בעבודה זו, היא שישנן מספר דרכים שונות בהן ניתן לפרש את השיר. יש בעבודה התייחסות מיוחדת ל"יונתן" – גיבור השיר, ולזהויות שניתן לייחס לו.

בפתח העבודה נפרשו התיאוריות המרכזיות:

השפעתה של וולך על השירה העברית

כל החוקרים שנסקרו בעבודה זו טוענים כי וולך התנערה מהשירה הצינונית-לאומית ששררה בארץ עד שנות ה-60, לא נכנעה למגמה זו וכתבה בסגנונה האישי הסובייקטיבי. סגנונה היה פריצת דרך מסעירה שרבים מן הקוראים השתוקקו לה באותה התקופה, לכן היא נחשבת לסמל ולציון דרך חשוב בשירה העברית. וולך יצרה שפה ותחביר משלה ולא נתנה לשפה לשלוט בה – היא שלטה בשפה. לחמן מוסיפה ואומרת שוולך פיתחה את השפה והכניסה בה אזכורים ומילים שקשורות לעצמה.

וולך לא היססה להשתמש בשפה גסה ואמרה בדיוק את מה שרצתה. לא היה לה אכפת אם הקורא יבין אותה או לא, היא כתבה בדיוק את מה שרצתה לומר. וולך אמנם בראה עולם פרטי, אך שירתה התמקדה רק בו – היא כתבה מתוך סובייקטיביות.

בניגוד לטענה זו, מובאת הטענה כי וולך בראה עולם פרטי, אך שירתה התמקדה בשילוב בין עולמה הפרטי לעולם הגדול.

טיעון מרכזי בעבודה זו הוא שמהות שירתה של וולך היא חקר הזהות. מאחר שוולך הסתגרה בתוך הסובייקטיביות של עצמה, היא בסופו של דבר השתגעה וסבלה מחוסר איזון נפשי. ישנה טענה נוספת שוולך איבדה את שפיות דעתה, מאחר והייתה קורבן למספר אירועים מסעירים בעברה. המחקר הספרותי מבדיל בין שירתה המוקדמת של וולך – בה מתפרץ ה"אני" בפראות, לבין שירתה המאוחרת בה הוא נטמע ברקע.

אנשים רבים מזדהים עם שירתה של וולך ומתחברים אליה, מפני שהם מוצאים בה משענת לסבלם הפרטי, והיא מאפשרת לכל אחד מהם להשתחרר ולהיות קצת משוגע.

דרכי פרשנות לשיר

בשיר אפשרויות רבות לפיענוח.

ניתן לטעון כי היעדר הפיסוק והחריזה בשיר, הופכים אותו לרצף אחד שמצטייר כמו סרט-נע. וולך לא הכניסה סימני פיסוק בשיר, משום שאינה מעוניינת להסביר דבר לקורא והיא מקפידה לשמור על הפרטיות של עולמה.

האפשרויות הלשוניות בשיריה תורמות לתהליך הבנייה והפירוק של ה"אני".

פאלק אומר שנבנית כאן דמות של קורבן: מיונתן, דרך גלית, ברמיזה לישו ואולי ישנו גם צד פמיניסטי, או אולי כולם ביחד.

בסופו של דבר מבינים שדמותו של יונתן מייצגת מספר קורבנות - קורבן המשחק, קורבן הילדים וקורבן האנושות.

זהותו של יונתן

בעבודה זו ישנם רמזים לכך שיונתן מבוגר יותר מן הילדים.

נמצא קשר ליונתן המקראי. פאלק מוסיף שלדעתו יונתן הופך לגוליית לאחר שראשו נכרת בידי דוד.

ישנו גם צד נוצרי בשיר ורמיזות לכך שיונתן הוא ישו.

לדברי החוקרים, ישנו גם צד הומוסקסואלי ביונתן.

בשיר ישנם ארבעה חלקים שמתחילים בשם יונתן – ארבעה מעגלים סביב הגיבור, שלבים בחייו של יונתן או בחייה של וולך.

ישנו קשר בין וולך לבין יונתן, וכי השם "יונתן" הוא צורתו הגברית של שמה של וולך – יונה.

השיר הוא צעקה, וולך חשבה שאין לעבור בשתיקה על מה שעוללו לה.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

הילדים

הילדים רוצים "קצת דם". ישורון מוסיפה כי הילדים רוצים את דם הקורבן, שאולי הוא דמה של וולך, או דם הבתולים. ישנו מתח בין יונתן – ה"אני", (לא רק ה"אני" של וולך, אלא הכתיבה בגוף ראשון בשיר באופן כללי) לבין הילדים לאורך כל השיר, ובסופו של דבר יונתן נכנע כדי לספק את רצונם של הילדים, מכיוון הוא המבוגר. הילדים בשיר הם ילדי הפלישתים שרודפים אחרי יונתן, בניגוד לסיפור המקראי בו המצב הוא הפוך. כמו בסיפור המקראי, גם בשיר נענש יונתן ללא סיבה מוצדקת. ישורון מציינת כי המרדף בשיר מזכיר לה ולכל קורא את שנות חייו המוקדמות, לימים בו התעללה בו חבורת ילדים.

דימויים בשיר

"הגשר" – סמל לחיבור או הפרדה בין שני צדדים, ואינו עוזר ליונתן בשום צורה. בנוסף מסתמנת תהייה, אם הגשר הוא סמלי או למעשה מהווה מעבר לעלילת השיר.

"דם לקינוח הדבש" – הוא גם דם לקינוח יחסי מין, לדבריה של ישורון. בניגוד אליה, טוען פאלק שהדם אמור להשלים את ארוחת הדבש, בדומה לסיפור המקראי, ועל יונתן להיענש. בנוסף הוא אומר שהדם אינו מאכל ובוודאי שאינו מתחבר לדבש.

"חור של נעץ" – רומז למסמרים בצלב של ישו.

"גלדיולה" – דימוי אשר נכתב בשמו הלועזי, כדי לזכות במגוון רחב יותר של משמעויות: פרח, גלדיאטור וסייף.

נטען גם שכריתת הראש היא סמלית – הרי לא כורתים ראש באמצעות ענף, ועולות תהיות שאולי יונתן הקריב את ראשו. "ענפי הגלדיולה" מסמלים את הענפים בשיר "יונתן הקטן", וכמו בשיר, הם האשמים במה שקרה ליונתן. ייתכן ששני ענפי הגלדיולה הם דימוי לשני המוטות המרכיבים את הצלב של ישו.

"ניר מרשרש" – זו מטונימיה, לדבריו של פאלק, כי לא אורזים את הראש, אלא דברים המסמלים אותו. אולי זהו ראש המסמל את יונתן, או את וולך, או אולי ראש הכותב שירים. בניגוד אליו, אומרת ישורון שכאשר ראשו של יונתן נארז ב"ניר מרשרש" הוא הופך לטוטם, וראשו הכרות עולה לדרגת קדושה. לחמן טוענת שאריות ראשו הכרות של יונתן ב"ניר מרשרש" תורמת להמשך קיומו של "האני" הפנימי – התת-הכרה.

דוד ויהונתן, "נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים"

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

דיון בפרק המקראי ובשיר "יונתן" של רחל, כטקסטים שמהם שואבת המשוררת הן דימויים והן את דמותו של גיבור השיר – גיבור זהותה.

דיון בפרק המקראי

קשר נוסף הוא שבשני המקרים – הסיפור המקראי והשיר, בוצעו שלושה חטאים זהים במהותם, בסדר עולה, מהקל אל הכבד – חטא על חטא על חטא. בשני המקרים, כאשר כל אחד "תורם" את החטא הקטן שלו, החטאים הופכים לחטא אחד גדול, משמעותי ומזיק.

מעיון בקטע המקראי עולה כי יונתן ביצע חטא שכלל לא ידע שהוא חטא, בוודאי לא שהעונש עליו הוא גזר דין מוות – טעם דבש בקצה מטהו, וייעץ בחוכמה לכל בני ישראל לאכול על מנת להתחזק לפני המלחמה. על החטא שביצע – הפרת שבועת אביו, נגזר על יונתן עונש מוות, אך בסופו של דבר נפדה בידי בני ישראל שהצילו אותו ממוות. מכאן הגיע הביטוי בשיר של וולך "דם לקינוח הדבש", כי לאחר שיונתן טעם מן הדבש, בני ישראל קינחו בצאן ובבקר ששחטו בשחיטה לא כשרה – בדם.

בין יונתן המקראי ליונתן של וולך

מקריאת שני הטקסטים עולה כי יונתן של וולך הוא זה שרץ ראשון – "אני רץ על הגשר, והילדים אחרי", הוא המוביל וקבוצת הילדים אחריו – הולכים בדרכו. גם יונתן המקראי הוא המוביל – הוא זה שביצע את המעשה הראשון, טעם את הדבש, וכל בני העם הלכו בדרכו ונסחפו אחריו.

משיירה של וולך, ניתן להסיק שיונתן הוא זה שהיווה דוגמא, ה"מודל לחיקוי" לחברה – לילדים. בהתחלה יונתן שמח שהילדים רצים אחריו, אך בהמשך הוא גילה שהם הלכו צעד אחד רחוק מדי ואז כבר היה מאוחר לעצור בעדם – הם פגעו בו ופעלו בלי לחשוב קדימה. בדומה לפרק בתנ"ך, בו לאחר שיונתן טעם מיערת הדבש, הוא המליץ לכל העם לטעום ממנה על אף שאביו אסר על כך. אך בני ישראל לקחו את רעיון האכילה צעד אחד קדימה – שחטו צאן ובקר באופן לא כשר ואכלו בכמות גדולה ובפראות.

בתום הפרק המקראי בני ישראל פדו את יונתן והצילו אותו ממוות, בכך שהסבירו לשאול שהוא היה ישועת העם, אך למעשה גזר דינו של יונתן המקראי כבר נקבע בידי האל – משום שהפר שבועה, לכן היה זה רק עניין של זמן עד שימות.

בסוף השיר של וולך, הילדים ביקשו את מחילתו של יונתן והתנצלו בפניו.

השאלה שעדיין עומדת באוויר, היא:

האם הילדים הצילו את יונתן ממוות בכך שהתנצלו, או שכבר איחרו את המועד?

שלים	יונתן המקראי	יונתן של וולך
1	יונתן טעם מיערת הדבש – חטא אישי	ראשו נערף באמצעות ענף גלדיולה – יכול להתבצע בידי אחד, חטא אישי
2	קרא לבני ישראל לטעום – חטא קבוצתי	ראשו של יונתן נאסף באמצעות שני ענפי גלדיולה – חייב להתבצע בידי יותר מאדם אחד, חטא קבוצתי
3	העם אכל "על הדם" – שחטו באופן לא כשר ואכלו לשובע – חטא המוני	ראשו של יונתן נארז בניר מרשרש – מבוצע בידי רבים לעיני כל, חטא המוני

בסיפור המקראי, יונתן לא עצר את בני ישראל ועמד מנגד בלי לעשות דבר, גם כאשר הם נסחפו ולקחו את הרעיון שלו רחוק מדי. כך גם בשיר של וולך – יונתן נפגע מהילדים ולא עצר אותם גם אחרי שהתעללו בו קשה יותר ויותר.

השאלה שנשארה תלויה היא: האם החברה בשיר של וולך עמדה מנגד ולא קטעה את ההתעללות? בסיפור המקראי יונתן הוא זה שנאלץ לשלם את המחיר, כי הרי לא כולם ימותו, אלא זה שהיה הראשון והיווה דוגמא לכול.

השאלות שנותרו ללא תשובה הן: האם גם בשיר של וולך יונתן צריך לשלם את המחיר? אם כן, מדוע? מה עשה שגרם לכך?

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

דיון בשיר "יונתן" כטקסט להשוואה

רחל בלובשטיין (1890 – 1931)

שירה של רחל עוסק ביונתן המקראי, אשר מתואר כנער טהור ורך למרות שהיה איש צבא. המשוררת מביעה את חמתה ויגונה על חוסר הצדק בעולם - אנשים טהורים וטובי-לב נאלצים לשלם את המחיר הכבד ביותר, על טעות קטנה שעשו. גזר הדין של כל אדם נקבע מראש ודבר לא יערער עליו.

שלושה יונתנים

לשני השירים – של וולך ורחל, קוראים "יונתן" ובשניהם דמות הגיבור נגזרת מיונתן המקראי.

כמו בשירה של וולך, גם רחל מזדהה עם הגיבור – היא יונתן. שתי המשוררות נפטרו בגיל צעיר מסיבות שלא היו תלויות בהן ולא שלטו בהן – בדיוק כמו יונתן המקראי, שמת בגיל צעיר משום שהוטל עליו גזר דין שלא יכול היה לשנותו. שתי המשוררות כתבו שירה מאוד אישית ועגומה והתלוננו על מר גורלן, אך תפיסת עולמן וסגנון כתיבתן היה שונה לחלוטין – רחל כתבה בסגנון ציוני-לאומי ווולך התנגדה לכך בכל תוקף. דמיון נוסף בין המשוררות הוא ששתיהן היו בנות 41 במותן. בשיר של רחל, המסר הוא שלכל אדם גזר דין קבוע שאינו תלוי מעשיו, דבר שמתקשר מאוד לשיר של וולך, לשורה "לא תארנו לעצמנו שאתה כזה".

נשאלת השאלה:

האם וולך מדמה את עצמה לרחל המשוררת באמצעות יונתן?
יונתן ידע שהוא עומד למות בגיל צעיר, כך גם רחל, השאלה הגדולה שעדיין תלויה ועומדת, היא:

האם וולך ידעה שהיא עומדת למות בגיל צעיר?

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

מסקנות וסיכום

סימני פיסוק וחרזיה

בשיר אין חריזה וסימני פיסוק, לכן הוא מיוחד ושונה – דבר שוולך אהבה להבליט. הוא מאפשר לקרוא אותו בקצב האישי שלו ולא כופה תבנית מסודרת וברורה. זה מבלבל, משום שבחיינו אנו רגילים לתבניות ולמסגרות קבועות – דברים שלא קיימים בשיר. אבל וולך תכננה את השיר כך, כדי שכל קורא יזדהה עם גיבור השיר, איתה ועם כאבה הפרטי. למרות הכל היא חיפשה הזדהות ותמיכה.

הזרימה

בתחילת השיר הילדים "קוראים", כנראה תוך כדי ריצה, אך לאחר מכן, כשהם מבקשים סליחה, הם "אומרים". כלומר, השיר נרגע - הזרימה המהירה שהייתה בהתחלה הופכת לאיטית יותר ושלווה יותר. הילדים געשו ורעשו, אך כאשר הבינו שטעו, שררה דממה. כך מצטיירים החיים של וולך, אם הגשר בשיר הוא אכן "גשר החיים", לקראת סופם הם רגועים יותר והחברה מקבלת אותה. לדעתי וולך חזתה כך את עתידה, או תיארה את החיים מילדותה ועד למועד כתיבת השיר.

זהותו של הגיבור יונתן היא המשוררת, יונתן המקראי, אולי גוליית ואף ישו. כל זהות משנה את נרטיב השיר, שסופה אליו גם את העוול האישי שלה. יונתן הוא הצעיר של חברתנו, קורבן להסכמה הרעיונית, אך כאשר הוא מתנגד לערכי החברה, עליו לשלם את המחיר. וולך התנגדה לאתוס הציוני ושילמה את המחיר: שיגעון. נגזר על יונתן מיום היוולדו להיות קורבן, וגם על החברה נגזר להתעלל בו כדי למלא את תפקידה כחברה שמקריבה את בניה ומתחרטת על כך רק כאשר מאוחר מדי.

עד שנות ה-60 בארץ, דחפו לערכים ולאמירות חד-משמעיים, כולם הלכו בכיוון אחד מאוד ברור, רק וולך הלכה "נגד הזרם" ויצרה ניגודים מוחלטים. וולך מתארת את החברה ה"כובלת", שלא קיבלה אותה. שלא נתנה להשתחרר, ומי שהיה קצת שונה היו "עורפים את ראשו" – רודפים אותו, דוחים אותו, פוגעים בו ומאמללים אותו. וולך הכניסה ביונתן זהויות שהן סמל לקורבן ולמוות בגיל צעיר, כדי להביע מהאה על הגורל שלה, ולחזק את עמדתה בנושא חוסר ההתחשבות שבמעשי החברה האנושית.

חויית הקורא

הקורא נכנס לתוך כאוס. השיר מתחיל בריצה וזורם מהר. לפתע תוקפות את הקורא המילים חדות ומזעזעות והוא מעלה אסוציאציות איומות שמצטיירות בראשו. השיר מסתמן כטרגי, שיר של סבל, עוול, מוות ודם, ומי שאינו מצויד בארגז כלי הניתוח הספרותיים, אינו מצליח לפרש אותו. ואז עולים בקורא ניצוצות פיענוח – דימויים מוכרים כמו יונתן המקראי ומי שמכיר את וולך יכול להבין שיונתן הוא שמה הזכרי, אך בסופו של דבר השיר מצטייר כמבוך מסתורי ואפל, כחידה ללא פיתרון.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

יונתן

יונתן מסתמן כמבוגר בהרבה מהילדים. הוא ה"אחראי" שחייב לספק את רצונם. הוא בן גילם של הילדים אך בוגר מהם נפשית.

יונתן שונה, לכן הוא סובל ומחפש אחר הזהות שלו.

מדוע לא הגיב כאשר התעללו בו?

יונתן אינו מתלונן כדי שלא יחשבו שהוא חלש או שהוא פוחד מהתגובה. הוא סובל, הנזק מתעצם, החברה ממשיכה ומתעלמת, ויונתן לא יכול לבוא בטענות, מכיוון שלא ניסה לעצור בעדה, כי ידע שגורלו כבר נחרץ.

הילדים רבים ויונתן יחיד. הוא נתון לחסדיהם. כמו יונתן המקראי שהיה נתון לחסדי העם אל מול אביו, ישו שהיו נתון לחסדי החברה שבחרה לצלוב אותו, ווולך שהייתה נתונה לחסדי החברה וקהל הקוראים.

כאשר הילדים אומרים שאם היו יודעים שיונתן הוא "כזה", לא היו מעוללים לו את הזוועות הללו. השאלה היא: מה הייתה כוונתה של וולך במילה "כזה"?

גיבור השיר יונתן מגלם את מה שהחברה שונאת בוולך: מוזרה, סוררת ומורה, פורצת גבולות ו"משוגעת". במילה "כזה" היא מבהירה לילדים – לחברה, שהיא לא רק ה"מוזרה המשוגעת", אלא משהי שיש בה עומקים ואיכויות שהם לא מכירים מפני שלא נתנו לה הזדמנות.

בשביל יונתן החיים הם מרדף. אולי רק בתקופה הספציפית הזו בחייו – חייה של וולך, ובשלב מסוים זה יעבור.

בהקשר זה נזכרת בשורה מן השיר "פסק זמן" של אריק איינשטיין: "אולי זה רק משבר קטן וזה חולף, אולי פשוט אני נהייתי קצת עייף..."

יונתן התעייף מהמרדף ומאס בחייו – מבריחה מהמציאות. הוא ויתר על עקרונותיו כאשר הסכים ל"חור של נעץ", או אולי כריתת ראשו דווקא מסמלת מוות למען העקרונות והערכים שלו. וולך הייתה עקשנית, היא הייתה מוכנה למות למען עקרונותיה. אולי יונתן מסמל את רגעי החלושה של וולך – אלה שמעולם לא הפגינה?

יונתן המקראי ידע שגורלו נחרץ. גם וולך, ידעה שהיא תמות בגיל צעיר. ישנם אנשים שחשים בכך ויודעים שזה יגיע בקרוב. השיר "יונתן" הוא מעין הספד לעצמה, חיזיון עתידי, שכתבה בצעירותה.

בדימוי הישראלי הקולקטיבי, יונתן הוא הצעיר, הטהור, שנופל בקרב. נוהגים לצטט בלוויות החיילים שנופלים במלחמות, מצטטים את קינת דוד: "צר לי עליך אחי יונתן נעמת לי מאוד..."

תמיד מציינים את יונתן כדמות חיובית, נשמה זכה שנפלה בצעירותה במלחמה נוראה, למרות שהיה מנהיג מזעזע שחתר נגד אביו המלך, הסית את העם והפר שבועה. מזל שלא זכה בכתר.

נשאלת השאלה: לאחר כל המעשים האוויליים והאיומים שעשה, מדוע תמיד מגנים עליו?

קינת דוד גורמת לנו לחשוב שהיה אדם נפלא וענוג. חבר טוב לב ולא חתרן מתריס, שותף להסרה של מלך זקן ומדוכדך מכס המלכות. כאשר יונתן טעם מיערת הדבש הוא לא ידע שחל על כך איסור ושזו הפרת שבועה. נורא לחשוב שנגזר עליו למות בשל טעות שולית שלא היה מודע לחומרת העונש עליה.

כל הדימויים קשורים זה לזה: אביה של וולך שנהרג במלחמה, לכן היא כתבה על יונתן המקראי, סמל למוות של חייל צעיר. לכן גם השתמשה בביטוי "דם לקינוח הדבש" – כיוון שזה מה שגזר את דינו של יונתן המקראי.

בשיר וולך למעשה נותנת ליונתן מנה אחת אפיים – היא מביאה אותו על עונשו ונותנת לו לסבול ולחוות את "המוות" שלו כפי שהיא חושבת שהיה צריך למות.

למרות כל העינויים והסבל ש"גרמה" ליונתן, וולך בכל זאת מזדהה איתו. וולך חווה דיסוננס – יונתן חייב להיענש, לכן היא גורמת לו לסבול, אבל היא מזדהה איתו וכואבת את כאבו. האם היא סובלת ויודעת שזה "מגיע לה"?

וולך סבלה, אבל לא בשקט. יונתן הוא יונה שידעה שהייתה צריכה לשלם את המחיר.

יונ/תן

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

הילדים

הילדים גיבורי השיר, מסמלים את המבוגרים בחברתנו, שמתנהגים כמו ילדים. הילדים זו החברה, שמתעללת ואוהבת להיטפל שונים. החברה שלא מקבלת חידושים ורומסת את מי שלא הולך בתלם. שמתעלמת מטובתו של האדם ופועלת כרצונה, כדי לבדר עצמה על חשבון אחרים – פוגעת באדם.

גם כאשר החברה האנושית מוקיעה את היחיד, היא ממשיכה לרדוף אחריו ואינה מתירה לו ללכת לדרכו.

שאלה שנותרה ללא תשובה, היא: מתי וכיצד הבינו הילדים שטעו לגבי יונתן? מדוע התנצלו?

וולך מחכה שהחברה תתנצל בפניה.

יונתן דמיין את בקשת הסליחה כי הוא סבר שהיא "מגיעה" לו? וולך כעסה על החברה ששפטתה אותה מבלי לתת לה הזדמנות להוכיח שהיא מיוחדת ונפלאה בדרכה שלה, ועל כן היא דורשת התנצלות.

מסקנות מהדימויים בשיר

גשר – הגשר הוא ארוך ויונתן חש כי הוא לא ייגמר לעולם, מטאפורה לתקופה ארוכה מאוד בחייה של וולך – צלקת אחת גדולה. אולי כוונתה היא לגשר החיים. וולך מדמה את מצבה למרדף על גשר: היא יכולה ליפול ממנו או שיקרוס והיא תיפול לתהום וככל הנראה תמות, או שאולי היא תרד ממנו – תמצא מפלט. לפי השתלשלות האירועים ניתן להבין שלא הצליחה לנצל את אפשרות "המילוט".

דם לקינוח הדבש – יונתן לא היה מודע למעשה שעשה, אך לא התחרט עליו, ובני ישראל היו מודעים לחטא הגדול שבקרוב יעשו, ובכל זאת ביצעו אותו. כך גם בשיר, יונתן ביצע חטא קטן שגרם לילדים לרדוף אחריו. אבל בכך שהילדים רדפו אחריו וגרמו לו לסבל, הם למעשה חטאו חטא כפול.

חור של נעץ – מטאפורה ללחץ חברתי. בצעירותו של כל אחד, הייתה חבורת ילדים שמנסה לבדוק את מידת האומץ שלך ואומרת "בוא ונראה אם אתה מעז לעשות...". נראה שיונתן, השונה, נכנע ללחץ הילדים שכפו עליו, והוא הסכים ל"חור של נעץ". הילדים הערימו על יונתן וגרמו לו להסכים, כשלמעשה כוונתם הייתה אחרת, זדונית. **גלדיולה** – כריתת הראש מעלה בראשי מחשבות על חיות בר אותן צדים – בעיקר איילים, ומציגים את ראשן הכרות לראווה.

כריתת ראש באמצעות פרח נשמעת כמו "מוות נעים", למרות שאין באמת דבר כזה. כאילו מנסים להנעים עליך את המוות שכבר נקבע מראש.

ניר מרשרש – ניר מרשרש יכול להיות ניר צלופן, או ניר עטיפה. דבר זה מתקשר לשורה משיר אחר של וולך – "כשבאתי לקחת אותה מהעננים": "וז'וליאן הורוד טוה מסביבי ניר צלופן...". וולך השתמשה באזכור של ניר בהקשר אחר – צלופן, אולי גם כאן היא מתכוונת אליו.

הרשרוש הינו מטאפורה לכך שהילדים הרעישו וצעקו, וליונתן הפצוע היה קשה לסבול את כל ההמולה. אולי הסתחרר והחל לשמוע רשרושים.

אולי זו בת קול, יונתן שברח החל לשמוע את קולות הוריו, הילדים ואפילו את קולו שלו עצמו מהדהדים בראשו.

ניר מרשרש הוא גם החומר בו עוטפים גופות לאחר שמוצאים אותן שרועות במקומות אסון.

הבנת החיים מתוך השיר

לסיכום, זהו שיר כאב. וולך סבלה כל חייה וידעה שלעד תסבול. זהו סיפור חייו של נער שכל חייו נטפלו אליו בגלל שהוא שונה. עוברת אל הקורא התחושה של הילד הדחוי, שגדל להיות אדם ממורמר שכל חייו מחפש אחר הזהות שלו. השיר הוא מסר חריף על החברה האכזרית, הלא סובלנית וחסרת ההתחשבות בה אנו חיים. לדעתי המעטפת הקשוחה של וולך - האישה הבוטה, הפרוצה ו"המשוגעת", זו בעצם קליפת הגנה גסה שפיתחה עם השנים, כדי לא להיפגע. היא לא נתנה לאנשים להיכנס אל תוך ליבה, משום שנחרטו בזיכרונה טראומות ותקריות מזעזעות שאירעו בילדותה. אילו רק הייתה יכולה "להשיל" מעליה את קליפות ההגנה שעטתה עם השנים, היינו מגלים אדם נפלא, כשרוני ורגיש. וולך היא דוגמה להרס של אדם בידי החברה.

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

ביבליוגרפיה

ארנון, ל., (21/9/2007), התבוננות בשיר: "יונתן" – של יונה וולך, בתוך: Shvoong מאגר עולמי של תקצירים, סיכומים וביקורות, איילת אהבים,

<http://he.shvoong.com/humanities/1674508-%D7%94%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%A0%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A9%D7%99%D7%A8-%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%AA%D7%9F-%D7%A9%D7%9C-%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%94>

גילן, מ., (1997), "שלוש המיתות של יונה וולך", בתוך עמדה: ביטאון לספרות, 5: 59-63,

ישורון, ה., (פבואר 2013), זאת היונה: יונה וולך, בתוך: טקסט, <http://www.text.org.il/index.php?book=1303022>

לחמן, ל., (1994), "על האני בשירת יונה וולך", בתוך חדרים, 11: 142-154,

לידובסקי כהן, צ., (נובמבר 2009), שחררי את חרצובות לשונך אישה, בתוך: טקסט, <http://www.text.org.il/index.php?book=0903111>

משמר, ת., (1985), "עדיין רץ על הגשר", בתוך עתון 77: לספרות ולתרבות, 70-71: 11,

פאלק, מ., (21/5/2012), עיון בשירה של יונה וולך – יונתן, בתוך: מגזין אימגו מאמרים – כתב עת בנושאי תרבות ותוכן, מנחם פאלק,

<http://www.e-mago.co.il/magazine-177.htm>

קדר, י' (2012), 7 הסלילים של יונה וולך, ערוץ 8.

קלדרון, ג., (2009), יום שני, אור יהודה: דביר.

ניתוח השיר "יונתן"
של יונה וולך

יונ/תן

נספחים

אילן וירצברג ושמעון גלבץ על יונה וולך, מתוך "7 הסלילים"
חלק א'

https://www.youtube.com/watch?v=2Z1ZybTQ_7s

חלק ב'

<https://www.youtube.com/watch?v=mTCLXADy8sE>

הלית ישורון על יונה וולך, מתוך "7 הסלילים"
חלק א'

<https://www.youtube.com/watch?v=EkxUlcBYPj0>

חלק ב'

<https://www.youtube.com/watch?v=oTnFWHZu4N0>

חלק ג'

<https://www.youtube.com/watch?v=dINb2PZ3wkw>

דף על הסרט "המקוללים: יונה וולך"

<http://www.docaviv.co.il/he/galilee2013/films/3325>

יונה וולך מקריאה את "יונתן"

<https://www.youtube.com/watch?v=RlpOXw2BpQU>

השיר "יונתן" בביצוע "בציר טוב" – אילן וירצברג ושמעון גלבץ
ביצוע בלבד

<https://www.youtube.com/watch?v=KqU3RNaSyYM>

שיר עם קליפ

<https://www.youtube.com/watch?v=3vtwNH6kycs>

אתר הסרט "7 הסלילים של יונה וולך"

<http://yona->

[/film.com/%D7%94%D7%99%D7%95%D7%A6%D7%A8%D7%99%D7%9D](http://yona-film.com/%D7%94%D7%99%D7%95%D7%A6%D7%A8%D7%99%D7%9D)

קדימון הסרט "7 הסלילים של יונה וולך"

<https://www.youtube.com/watch?v=mZdurp2l1bm8>

ראיון עם יאיר קדר, יוצר הסרט "7 הסלילים"

<https://www.youtube.com/watch?v=NggTqmaNkn0>